

Haber Bülteni

Sayı: 32

“

İş dünyasının değerli temsilcileri

2021'in ortalarına doğru yaklaştığımız bugünlerde hayatlarımız kapanma ve kısıtlamalarla devam ediyor. Diğer yandan birçok ülkenin kademeli normalleşmeye dönmesi ve Türkiye'de de aşılama'nın devam etmesi tünelin sonundaki ışığı görebilmek konusunda bizlere umut veriyor. Dergimizin bu sayısını hazırlarken, 23 Mayıs tarihi itibarıyla en az bir doz aşı olan 16 milyon, tüm aşıları tamamlanan ise 12 milyon vatandaşımız bulunuyordu. Sağlık Bakanlığı'ndan yapılan açıklamalara göre ise yıl sonuna kadar yeni aşı dozlarının sevkiyatları için anlaşmalar sağlanmış durumda. En azından yıl sonuna kadar pandemi sürecini arkamızda bırakabileceğimizi diliyoruz.

İçinde bulunduğumuz sürecin tüm zorluklarına karşın bizler Grant Thornton Türkiye olarak, toplumumuz, müşterilerimiz ve çalışanlarımız için fark yaratmak üzere çalışmaya devam ediyoruz. Gerek yarattığımız yeni istihdam olanakları, gerekse müşterilerimize sunduğumuz hizmetlerimiz vasıtasıyla bu süreçten güçlenerek çıkmayı hedefliyoruz.

Bu yeni sayımızda 'Vergi İncelemelerinde Şirket Ortaklarının ve Grup Şirketlerinin Döviz Cinsinden Borçlanmalarına' ilişkin bir değerlendirme, 'UFRS 3 Kapsamında İşletme Birleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi' ve son dönemin güncel konularından olan halka arzlarla ilişkin 'Başarılı Halka Arzın Yol Haritası' başlıklı içeriklerimizi bulabilirsiniz.

Sağlıklı günler dilerim.

- Emin Taylan
Grant Thornton Türkiye
İcra Kurulu Başkanı

”

İçindekiler

**UFRS 3 KAPSAMINDA İŞLETME
BİRLEŞTİRMELERİNİN
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ** 3

**BAŞARILI HALKA ARZIN
YOL HARİTASI** 10

**VERGİ İNCELEMELERİNDE ŞİRKET
ORTAKLARININ VE GRUP ŞİRKETLERİNİN
DÖVİZ CİNSİNDEN
BORÇLANMALARINA GETİRİLEN
ELEŞTİRİ** 17

UFRS 3 Kapsamında İşletme Birleştirmelerinin Muhasebeleştirilmesi

- Jale Akkaş
Partner
Bağımsız Denetim Hizmetleri

jale.akkas@tr.gt.com

Günümüzde işletmeler büyüme hedeflerine ulaşmayı hedefledikçe, şirket birleşme ve satın almaları giderek daha yaygın hale gelmektedir. Şirket birleşme ve satın alma kavramları iki veya daha fazla şirketin alım ve satım işlemleri ve süreçlerini ifade eder ve yasal, vergisel ve diğer çeşitli amaçlar için gerçekleştirilebilir. Şirket birleşmeleri iki veya daha fazla şirketin stratejik, operasyonel ve finansal büyüme hedeflerine ulaşmak amacıyla güçlerini, sermaye yapılarını ve faaliyetlerini birleştirmek suretiyle büyümeleridir. Şirket satın almaları ise, bir şirketin hisselerinin ve varlıklarının, tamamının veya belli bir kısmının başka bir şirket tarafından satın alınmasıdır. Bu tür, büyüme odaklı stratejik işlemlerdeki amaç sahip olunan üretim tesislerinin sayısını yükseltmek, istihdamı arttırmak suretiyle yeni ürün, teknoloji, servis ve projeleri geliştirmek ve büyüme odaklı üretim teknolojilerini uygulamaya koymaktır. Hisseleri satın alan şirket, satın aldığı pay oranında, satın alınan şirket üzerinde kontrol gücü elde eder.

Birleşme ve devralma işlemleri, edinen işletmenin faaliyetlerini, kaynaklarını ve stratejilerini etkiler ve bir işletmeden diğerine farklılık gösterir. Bu nedenle işletme birleşmesi işlemlerinin işletme bazında ayrıntılı olarak incelenmesi gerekir. UFRS 3 İşletme Birleşmelerine İlişkin Uluslararası Finansal Raporlama Standardı işletme birleşmesi gerçekleştiren bir teşebbüs veya işletmenin finansal raporlamasına ilişkin esasları belirler. Bu Standard satın alma yöntemi kullanılarak finansal tablolara yansıtılacak tüm birleşme işlemlerinde dikkat edilmesi gereken hususları içerir. Birleşme sözleşmesinin içerdiği şartların birleşen işletmeler üzerindeki etkileri ve finansal tablolarda raporlanan muhasebe sonuçlarının belirlenmesi UFRS 3 uygulamalarında sıklıkla karşılaşılan konulardan biridir.

Bu yazımızda işletme birleşmelerinin UFRS 3 kapsamında değerlendirilmesi ve

muhasebeleştirilmesine ilişkin temel bilgiler uygulama örnekleri ile sunulmaktadır.

Birleşme (Satın Alma) Yöntemine Genel Bakış

UFRS 3, bir işletmede edinen işletme açısından muhasebeleştirme ve raporlama gerekliliklerine (satın alma yöntemi) rehberlik yapar. Edinen (satın alan) UFRS 3 "İşletme Birleşmeleri" Standardında tanımlandığı gibi edinme (birleşme, satın alma) tarihinde edinilen (edilen, devralınan) tanımlanabilir varlıklarını, yükümlülüklerini ve koşullu yükümlülüklerini gerçeğe uygun değerleri üzerinden muhasebeleştirir ve değer düşüklüğüne tabi tutulan şerefiye ile finansal tablolara yansıtır.

Bir birleşme ve satın alma işleminin UFRS 3 kapsamında belirtildiği şekilde muhasebeleştirilebilmesi için işletme birleşmesi tanımına girmesi, edinilen yatırımın bir teşebbüs veya finansal yatırım olması, yatırım sonucunda kontrol gücü elde edilmesi koşullarının sağlanmış olması gereklidir.

Satın alma muhasebeleştirme yönteminin uygulanmasındaki temel adımlar aşağıda özetlenmiştir:

1. Aşama İşletme birleşmesinin belirlenmesi

Ticari işletme birleşmesinin UFRS 3 kapsamında muhasebeleştirilmesi için, yapılan işlem, ilişkili olmayan bir şirketin kontrol gücü içeren paylarının satın alınmasına ilişkin olmalıdır. Bu aşamada işletme birleşmesinin UFRS 3 kapsamında olup olmadığını belirlemek için

aşağıdaki soruların cevaplandırılması gerekir:

- 1- Elde edinilen ticari bir işletme midir?
- 2- UFRS 10'da tanımlandığı şekliyle edinilen işletme kontrolü ele geçirmiş midir?

2. Aşama

Edinen tarafın belirlenmesi

Muhasebeleştirme açısından bazı istisnaları olmakla birlikte edinenin aynı zamanda yasal sahip olduğu kabul edilir. Edinen, nakit veya başka varlıkların oluşturduğu satın alma bedelini devreden işletmedir. Bununla birlikte UFRS 3'e göre, kontrolü elde eden tarafın belirlenmesi için UFRS 10'da belirtildiği şekliyle daha ayrıntılı yaklaşım gerektirir. İşlemin yasal şekli dışında işletme birleşmesine konu olan taraflar ile önceki ortakların birleşme neticesinde edindiği haklar da dikkate alınır.

3. Aşama

Edinim tarihinin belirlenmesi

Birleşme tarihi, edinilen işletme üzerinde etkin olarak kontrolün elde edildiği, sözleşmede belirlenen veya işlemin sonuçlanma tarihidir.

4. Aşama

Edinilen varlıkların ve üstlenilen yükümlülüklerin ölçümü ve kayıtlara alınması

Bu aşama işletme birleşme muhasebeleştirme- sinin en karmaşık ve zaman alan kısmıdır.

1- Edinen, edinilen varlıkları ve üstlenilen yükümlülükleri, daha önce finansal tablolara alınmamış bazı maddi olmayan duran varlıklar ile birlikte satın alma tarihi itibarıyla finansal tablolarına alır;

2- Edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülükler, birkaç istisna dışında, gerçeğe uygun değerleri üzerinden ölçülür;

3- Finansal tablolara alınma ve ölçüm kriterlerinin uygunluğu belirlenir;

4- Edinilen varlık ve üstlenilen yükümlülükler sınıflandırılır.

5. Aşama

Kontrol içermeyen topluluk dışı paylarının (azınlık payları) finansal tablolara alınması ve ölçümü

Edinenin finansal tablolarında topluluk dışı paylar gerçeğe uygun değerden veya edinilenin belirlenebilir net varlıklarının oransal olarak aldığı paylar üzerinden gösterilir. Topluluk dışı payların ölçüm kararı işletme

birleşmesi tarihinde verilmelidir. Topluluk dışı payların ölçümü finansal tablolara alınan şerefiye tutarını ve işletme birleşmesi neticesinde finansal tablolarda raporlanan sonuçları etkiler.

6. Aşama

Transfer edilen bedelin belirlenmesi

Devredilen bedel nakit, varlık veya varlık grubu, üstlenilen yükümlülükler veya edinilen tarafından ihraç edilen özkaynak araçlarından oluşabilir. Sözleşme koşullarına göre satın alma bedelinin ödenmesi ertelenebilir veya gelecekteki bazı koşullu olaylara bağlanabilir. Satın alma sözleşmesinin içerdiği koşulların ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesi gereklidir. Satın alma işleminin işletme birleşmesi dışında da bazı unsurlar içerdiği durumlarda edinilen işletme karşılığında transfer edilen bedeller sözleşme bedelinden farklılık gösterebilir. Bu gibi unsurların işletme birleşmesinden ayrı olarak muhasebeleştirilmesi gerekliliği dikkate alınmalıdır.

7. Aşama

Şerefiyenin veya pazarlıklı (karlı) satın alımdan elde edilen gelirin ölçülmesi ve finansal tablolara alınması

Şerefiye veya pazarlıklı bir satın alımdan elde edilen gelir kalıntı tutar olarak ölçülür.

Anlaşma Şartlarının İşletme Birleşmeleri Muhasebesine Etkisi

Birleşme ve satın alma sözleşmeleri içerdikleri şartları ve yapıları itibarıyla farklılık gösterir ve birleşme işleminin muhasebeleştirilmesini ve raporlanmasını etkiler. Satın alma fiyatının yapısı, satın alma maliyetlerine ilişkin düzenlemeler, edinilen ve edinilen arasından birleşme işlemi öncesi döneme ait ilişki, hisse bazlı ödemeler, edinilenin hissedarları ile yapılmış anlaşmalar gibi birleşme ve satın alma sözleşmelerinin içerdikleri şartların finansal tablolar üzerindeki muhtemel etkileri ve sonuçları yönetim tarafından incelenmelidir.

Satın alma fiyatı, satın alma bedelinde değişikliğe yol açabilecek ve satın alınan şirketin gelecekteki performansına bağlı bir takım şarta bağlı düzenlemeler içerebilir. Bununla birlikte edinilen şirketin çalışan – hissedarlarına yapılacak muhtemel ödemeleri içeren düzenlemeler yapılabilir. Taraflar satın

alanın bazı varlıklarının transfer edilmesini kararlaştırabilirler.

Birleşme sözleşmeleri satın alma maliyetlerinin ödenmesine ilişkin çeşitli düzenlemeleri içerebilir. Taraflar aralarında satın alma maliyetlerinin edinilen tarafından karşılanmasını kararlaştırabilir. Edinen ve edinilen arasında birleşme işlemi öncesinde tedarikçi, müşteri veya benzeri bir iş ilişkisi

olabilir. Bu da birleşme sözleşmesinin koşullarını etkileyebilir. Edinilenin sahip olduğu hisse bazlı ödemelerin devam ettirilmesi veya değişiklik yapılması gerekebilir. Satın alan edinilenin sahip olduğu hisse bazlı ödemelerin devamını sağlayabilir veya bunları farklı bir düzenleme ile değiştirebilir. Hisse satışında bulunmayan hissedarlardan daha sonraki bir tarihte hisse edinilmesi sözleşmeye bağlanabilir.

İşletme Birleşmelerinin Muhasebeleştirme ve Raporlama Süreci

Dikkat edilecek hususlar:	Uygulama rehberi:	
Satın alma (Birleşme) sözleşmesi müzakere süreci	<ul style="list-style-type: none">Birleşme sözleşmesinin içerdiği şartların muhasebesel etkilerini belirlemek.Ayrıca muhasebeleştirilecek işlem ve unsurları tanımlanmak.Eş zamanlı veya yakın zamanda görüşülen işlem, düzenlemeler veya benzeri diğer anlaşmalar varsa, bunların işletme birleşmesinin bir parçasını oluşturup oluşturmadıklarını belirlemek.	<ul style="list-style-type: none">Birleşme sözleşmesi şartlarının finansal tablolar üzerindeki muhtemel muhasebe etkilerinin belirlenmesi için finans ve muhasebe uzmanlarını birleşme ve satın alma müzakerelerine dahil etmek, destek almak.
Satın alma muhasebeleştirme yönteminin uygulanması	<p>Edinilen işletmenin finansal tablolarında kayıtlı olmayan maddi olmayan duran varlıkların tespit edilmesi</p>	<ul style="list-style-type: none">Edinilenin sahip olabileceği maddi olmayan duran varlıkları belirlemek için çeşitli bilgi kaynakları değerlendirilmelidir (edinilen işletmenin faaliyetlerinin niteliği, satın alma işlemine ilişkin finansal durum tespit çalışmalarının sonuçları, edinilen işletmenin web sitesi ve diğer yatırımcı bilgileri).
	<p>Koşullu yükümlülüklerin belirlenmesi: edinen işletme, edinme tarihinde edinilenin tanımlanabilir koşullu yükümlülüklerini, mevcut bir yükümlülüğün bulunması ve gerçeğe uygun değerın güvenilir biçimde ölçülebilir olması halinde, finansal tablolara yansıtması gerekir.</p>	<ul style="list-style-type: none">Koşullu yükümlülükleri tespit edebilmek çeşitli bilgi kaynakları değerlendirilmelidir (hukuki yazışmalar, finansal ve hukuki durum tespit çalışmalarının sonuçları, tedarikçilerle yapılan yazışmalar ve ilgili dokümantasyonlar).
	<p>Bazı finansal tablo kalemlerinin gerçeğe uygun değerleri hali hazırda bulunmadığından bunların tespit edilmesi bir takım muhakame ve karmaşık tahminler gerektirebilir.</p>	<ul style="list-style-type: none">Gerçeğe uygun değer tahminlerini geliştirmek için sistem ve süreçleri kurmak.Edinen işletmenin değerleme ile ilgili uzmanlık ve deneyime sahip olmadığı durumlarda değerlendirme uzmanlarından destek almak.

	<p>Devredilen bedelin belirlenmesi için UFRS 3 kapsamında işletme birleşmesinin parçası olmayan işlemlerin etkisi dikkate alınmalıdır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • İşletme birleşmesine konu olan tüm önemli işlemlerin ticari nedenlerini, işleme konu taraf ve zamanlaması ile birlikte göz önünde bulundurmak.
	<p>Çeşitli alanlarda muhasebe politikası seçimleri yapılmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontrol içermeyen payların ölçümü -Edinilen varlıkların ve üstlenilen yükümlülüklerin sınıflandırılması ve belirlenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Muhasebe politikası seçimlerinin satın alma tarihi, uygulamadaki pratiklik, sonradan ortaya çıkan muhasebeleştirme konuları gibi etkileri değerlendirmek ve birleşme sonrası gelirler üzerindeki etkisini analiz etmek.
<p>İşletme dışında bağımsız uzmanların görüşlerine başvurulması</p>	<p>İşletme birleşmesi işlemlerine ilişkin, UFRS 3 gerekliliklerini uygulanmasında gerekli uzmanlığa sahip olunması önemlidir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • UFRS 3'te belirlenen satın alma fiyatının dağıtılması süreci hakkında finans ekibinin gerekli beceri ve deneyime sahip olup olmadığını değerlendirerek uzman desteği ihtiyacını belirlemek.
<p>İşletme birleşmesi işleminin muhasebeleştirme sürecinin zamanlı bir şekilde yapılması</p>	<p>Bir işletme birleşmesinin muhasebesi, finansal tablo dipnotlarında gerekli tüm açıklamalar dahil olmak üzere, edinme tarihinden itibaren 12 ayı geçmemelidir. İşletme birleşmesinin yapısına ve karmaşıklığına bağlı olarak, muhasebeleştirmenin ölçüm süresi içinde tamamlanması zor olabilir. İlk muhasebeleştirme işleminin tamamlanmasından sonra işletme birleşmesi ile ilgili olarak ortaya çıkan düzeltmeler "UMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar" Standardında belirtildiği üzere hatanın düzeltilmesi olarak muhasebeleştirilir. İşletme birleşmesi için muhasebeleştirme işleminin tamamlanmasından sonra yapılan düzeltmeler tahminlerdeki değişikliklerin etkisi olarak dikkate alınmaz. UMS 8'e göre, tahminlerdeki değişiklikler cari veya ilerideki dönemlerde muhasebeleştirilir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • İşletme birleşmesinin kapsamı, tamamlanma takvimini belirleyerek işlem planının oluşturmak; • İlgili tüm gereksinimleri belirleyip, gerekli bilgileri ve kaynakları belirlemek; işlemin aşamalarını gözlemek.

İşletme Birleşmesi İşleminin Belirlenmesi

UFRS 3, bir birleşme işleminin yapısal şeklinden bağımsız, edinilen kontrol gücünü elde ettiği tüm birleşme işlemlerini (daha yaygın satın alma, devralma veya birleşme ifadeleri yerine) “işletme birleşmesi” terimi altında inceler. Bir işletmenin ilişkili olmayan başka bir şirketteki hakim payını satın alması genellikle bir işletme birleşmesi olarak adlandırılır. Kontrolün elde edildiği bir işletme birleşmesi yapılandırılmış olabilir ve bu durumda edinilen işletme kontrolü değişik şekillerde elde edebilir. Örneğin;

- i) İşletme, iktisap eden işletmenin bağlı ortaklığı haline gelebilir.
- ii) Bir veya daha fazla işletmenin net varlıkları edinilen işletme ile yasal olarak birleştirilir.
- iii) İki veya daha fazla işletme net varlıklarını veya bu işletmelerin sahipleri hisselerini yeni kurulan bir şirkete devreder.
- iv) Birleşen şirketlerden birinin önceki hissedarları bir grup olarak birleşen işletmelerin kontrolünü elinde tutmaya devam eder.

UFRS 3 İşletme Birleşmesi Standardının uygulanmadığı durumlar ise aşağıda belirtilmiştir:

- i) Aynı işletmelerin iş ortaklığı oluşturmak üzere bir araya geldikleri işletme birleşmeleri,
- ii) Ortak kontrole tabi teşebbüs veya işletmelerin birleşmesi,
- iii) Herhangi bir ortaklık hakkı sağlamayan sözleşmeye dayalı bir raporlayan işletme oluşturmak üzere bir araya gelmiş aynı teşebbüs veya işletmelerin birleşmeleri,
- iv) UFRS 10’da tanımlandığı şekliyle gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmesi gereken yatırımlar.

Basit bir işletme birleşmesine dair bir işlem analizi:

T işletmesi uzunca bir süreden beri ticari faaliyetlerini yürüten bir tekstil firmasıdır. T İşletmesi UFRS 3 kapsamında bir işletmedir.

1 Ocak 2020 tarihinde, A İşletmesi, T İşletmesinin adı oy haklarına sahip hisselerinin %100’ünü 2.000.000 TL bedel karşılığında satın alır. T İşletmesi tarafından ihraç edilen başka hisse senetleri bulunmamaktadır. Aynı gün, A İşletmesinin icradan sorumlu üç ana direktörü T İşletmesinde aynı görevleri üstlenir.

A İşletmesi, 1 Ocak 2020 tarihinde T İşletmesindeki mevcut oy haklarının %100’ünü satın alarak kontrolü elde etmiştir. T Şirketi bir işletme olduğundan, bu işlem UFRS 3 uyarınca bir işletme birleşmesi olarak değerlendirilir.

Yatırım Konusu İştirak veya Bağlı Ortaklık Bir İşletme midir?

Bir birleşme işleminin UFRS 3 kapsamında değerlendirilebilmesi için edinilen tarafından edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülükler ticari bir işletmeye ait olmalıdır. İşletme birleşmesi muhasebesi, bir işletmeyi teşkil etmeyen bir varlığın veya varlık grubunun iktisabına uygulanmaz. Bu koşulların karşılanmadığı işlemler, işletme birleşmesi yerine varlık iktisabı olarak muhasebeleştirilir. UFRS 3 işletme birleşmelerinin yapılandırılması rehberlik eder. Birleşme ve varlık satın alma işlemlerinin nitelikleri birleşme işleminin en başında belirlenmelidir. İktisap edilen varlık UFRS 3 kapsamında tanımlandığı gibi bir “ticari bir işletmeyi” içermelidir ve işlem dolayısıyla kontrol elde edilmiş olmalıdır.

Kontrol gücü sağlamayan payların iktisabı, finansal yatırımın niteliği, sağlanan menfaatler ve yatırım yapılan işletmenin finansal ve operasyonel politikalarını etkileme gücü değerlendirilerek UMS 28 “Yatırımlar İştirakler ve Ortak Girişimler”, UFRS 11 “Ortak Anlaşmalar” veya UFRS 9 “Finansal Araçlar” Standartlarına uygun olarak muhasebeleştirilir.

İşletme birleşmeleri (işletme iktisabı) ile varlık iktisabı arasındaki temel farklar aşağıda sunulmuştur:

Muhasebeleştirme konusu:	İşletme birleşmeleri	Varlık iktisabı
Tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin belirlenmesi	Belirli kısıtlı istisnalar dışında gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirilir.	Toplam birleşme maliyeti varlıklara görece gerçeğe uygun değerleri üzerinden dağıtılır.
Şerefiye veya pazarlık üsulu satın alma işlemi gelirin kaydı	Ortaya çıkan şerefiye varlık olarak muhasebeleştirilir; pazarlık üsulu satın alma işlemine ait gelirler kar zarar tablosunda muhasebeleştirilir.	Muhasebeleştirilmez.

Tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin belirlenmesi	Belirli kısıtlı istisnalar dışında gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirilir.	Toplam birleşme maliyeti varlıklara görece gerçeğe uygun değerleri üzerinden dağıtılır.
Şerefiye veya pazarlık üsulu satın alma işlemi gelirinin kaydı	Ortaya çıkan şerefiye varlık olarak muhasebeleştirilir; pazarlık üsulu satın alma işlemine ait gelirler kar zarar tablosunda muhasebeleştirilir.	Muhasebeleştirilmez.
İşlem maliyetleri	Gerçekleştiğinden giderleştirilir.	Genellikle varlık maliyeti içerisinde aktifleştirilir.
İlk geçici zamanlama farklarına ilişkin ertelenmiş vergiler	Varlık ve yükümlülük olarak muhasebeleştirilir.	Varlık ve yükümlülük olarak muhasebeleştirilmez.
Şarta bağlı satın alma bedeli	İktisap tarihinde gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirilir. İktisap tarihinden sonra meydana gelen değişiklikler, kar veya zarar tablosunda veya işlemin daha önce özkaynaklarla ilişkilendirilmesi halinde özkaynaklarla ilişkilendirilir.	Şartlar oluşmadıkça koşullu varlık ve yükümlülükler finansal tablolara alınmazlar.

Edinenin Belirlenmesi

İşletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinden dikkat edilmesi gereken konulardan biri de edinenin belirlenmesidir. IFRS 3 kapsamında edinen işletmeyi belirlemek için öncelikle kontrol gücünü elde eden işletme UFRS 10 "Konsolide Finansal Tablolar" Standardındaki rehberlere başvururuz. Çoğu zaman edinen yasal sahip olmakla birlikte bazı işletme birleşmelerinin karmaşık yapılarından dolayı edineni belirlemek daha zordur. Böyle durumlara örnekler aşağıdaki gibidir:

- İşletmelerden hiçbirinin diğerinin yasal mülkiyetine sahip olmadan yalnızca

Dikkate alınması gereken faktörler:

Öncelikli olarak nakit, diğer varlıklar veya üstlenilen yükümlülükler devri ile gerçekleştirilen işletme birleşmeleri

Karşılıklı hisse devriyle gerçekleştirilen işletme birleşmesi

Birleşen işletmelerin göreceli boyutları ve sayıları

İşletme birleşmesinin yeni bir şirket kurularak gerçekleştirilmesi

sözleşmeyle bir araya gelmesi.

- İki veya daha fazla işletmenin yasal birleşme yolu ile veya yeni kurulan bir şirket tarafından satın alınması / edinilmesi suretiyle gerçekleştirilen işletme birleşmesi.
- Birleşmenin sözleşmeye dayalı olması ve herhangi bir bedel devri içermemesi.
- Daha küçük boyutlu bir işletmenin daha büyük boyutlu bir işletme tarafından edinilmesinin düzenlenmesi.

Bu örnekler gibi daha karmaşık durumlarda UFRS 3 kapsamında edinen taraf sadece işlemin yasal şekline bağlı olarak değil, işlemin özüne göre belirlenir.

Edinen taraf:

Nakit veya diğer varlıkları devreden, yükümlülükleri üstlenen taraf.

Özkaynak paylarını ihraç eden işletme.

Birleşme konusu diğer işletmelere göre daha büyük boyutlu olan işletme.

Yeni bir şirket kurularak yapılan birleşme işlemlerinde, işletmelerden biri edinen işletmedir.

Bu örnekler gibi daha karmaşık durumlarda UFRS 3 kapsamında edinen taraf sadece işlemin yasal şekline bağlı olarak değil, işlemin özüne göre belirlenir.

Örnek - Hisse senedi ihraç etme suretiyle bir işletmeyi satın almak için yeni bir şirket kurulması:

Kendi üretim bölümü bulunan bir şirket olan M İşletmesi, benzer konuda üretim faaliyeti gösteren N T İşletmesini satın alarak faaliyetlerini genişletmeyi planlamaktadır. N İşletmesinin üretim faaliyeti M İşletmesinden daha küçüktür. M ve N İşletmelerinin hissedarları (ilişkili taraf olmayan) satın alma işlemini gerçekleştirmek için yeni bir şirket, P İşletmesi, kurmayı ve her bir işletmede sahip oldukları hisseleri P İşletmesi hisselerine karşılık devretmeyi kabul ederler. Hisse devri sonrasında, P İşletmesi M İşletmesi ve N İşletmesi hisselerinin %100'ünü elinde tutmaktadır. M Şirketi'nin eski hissedarları topluca olarak P İşletmesinin hisselerinin çoğunluğuna sahiptir. Ayrıca, M İşletmesinin önceki hissedarları grup olarak P İşletmesinin altı yöneticisinden dördünü seçme ve atama hakkına sahiptir. Diğer iki yönetici ise N

İşletmesinin önceki hissedarları tarafından seçilmektedir. P İşletmesi çatı şirket olarak kendi UFRS konsolide finansal tablolarını hazırlayacaktır.

Edinen işletme açısından işlemin analizi:

Birleşme işlemlerinin yasal şekline bakıldığında P İşletmesinin iki üretim şirketi (M üretim işletmesi ile daha küçük olan N üretim işletmesi) kendi hisseleri karşılığında iktisap etmiştir. Ancak UFRS 3'e göre, iki işletme arasında bir işletme birleşmesini gerçekleştirmek için hisse senedi ihraç etmek suretiyle yeni bir şirket kurulmuşsa, UFRS 3'e göre birleşen şirketlerden biri edinen işletme olarak belirlenir.

Yönetim, edinen işletmeyi belirlemek için grup olarak birleştirilen işletmelerin önceki hissedarlarından hangilerinin kendi işletmesinin kontrolünü elinde tutmaya devam ettiğini belirlemelidir. Bu örnekte, M İşletmesinin önceki hissedarları topluca birleşilen işletmenin oy haklarının çoğunluğunu ellerinde bulundurduklarından ve P İşletmesinin altı yöneticisinden dördünü seçme ve atama hakkına sahip olduklarından M İşletmesi edinen işletme olarak belirlenmiştir.

Grant Thornton olarak size nasıl yardımcı olabiliriz?

Bu makaledeki bilgilerin size UFRS 3 hakkında fikir vermede yardımcı olduğunu umuyoruz. Ele alınan konuları tartışmak isterseniz lütfen bizimle bağlantıya geçiniz.

Başarılı Halka Arzın Yol Haritası

- Nalan Erkarakaş
Partner
Kurumsal Finansman Hizmetleri

nalan.erkarakas@tr.gt.com

2020 ve 2021 yılı Türkiye ekonomisinde sermaye piyasaları açısından önemli gelişmelere sahne oldu. Yatırımcı sayısı sadece pandemi yılında ikiye katlanarak 2.000.000'ü geçti. Bu durum, sermaye piyasaları tarihinde bir rekordur. 2021 yılında bu trend devam ediyor. Halka arzlar 2020'nin üçüncü çeyreğinden itibaren başladı ve 2020 yılında 8 adet halka arzla sermaye piyasalarından ekonomiye 1.1 milyar TL kaynak aktarıldı. 2021 yılında ise, şimdiye kadar 11 şirketin halka arzı yapıldı ve bu halka arzların toplam tutarı 6.6 milyar TL oldu. Başka bir deyişle 2021'in ilk 4 ayında sermaye piyasalarından ekonomiye 6.6 milyar TL kaynak aktarıldı. Çok sayıda şirketin de Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve Borsa İstanbul A.Ş. (BİAŞ)'ye halka arz izni için başvurduğunu biliyoruz.

Türkiye'de şirketlerimiz yatırımlarının finansmanında çok yoğun bir şekilde yabancı kaynak kullanıyorlar, bu durum da, planlarını ancak banka kredisinin vadesi kadar yapabilmelerine sebep oluyor. Kredi yoluyla finansman şirketlerin nakit akışını bozuyor ayrıca uzun vadeli yatırımları da verimsiz kılıyor. Özellikle pandemi döneminde bankaların kredi verme konusundaki isteksizliği ve yüksek maliyetler, yatırım yapmak isteyen veya işletme sermayesi ihtiyacı olan şirketler açısından da sıkıntı oluşturuyor.

Yüksek kredi kullanımı ile yapılan yatırımlar nedeniyle şirketlerin mali tabloları bozuluyor. Çoğu şirket faaliyetlerinden kar elde ederken yüksek finansman giderleri nedeniyle dönemi zararlı kapatabiliyor ve bu durum büyüme konusunda hem şirketler hem de Türkiye ekonomisi açısından verimliliği düşüren ve büyümeye engel oluşturan bir sonuç doğuruyor. Sermaye piyasaları özellikle içinde bulunduğumuz dönemde şirketlere halka arz yoluyla özkaynakla finansman konusunda çok önemli bir fırsat yaratıyor.

Halka arzın faydalarını aşağıdaki başlıklarda toplayabiliriz:

- Varlıkların pay senetlerine dönüşümü nedeniyle varlık satışında kolaylık (likidite avantajı),
 - Pay senedi satışı yoluyla "sıfır" faizli, geri ödemesi olmayan kaynak temini, halka arzla gelen şeffaflık sayesinde bankalardan daha düşük faizle borçlanma imkanı,
 - Şirket ve ürünlerinin yaygın olarak tanınması, ulusal ve uluslararası alanda daha fazla tanınırlık, artan marka değeri,
 - Kurumsallaşma sürecinin hızlanması, kurum prestijinin yatırımcılar, finansörler ve iş ortakları nezdinde güçlenmesi,
 - Yabancı/yerli stratejik/finansal ortaklıklarla daha kolay iş birliği yapabilme olanağı,
 - Özellikle aile şirketlerinde sürdürülebilirliğin sağlanması konusunda önemli bir adım olması,
 - Pay senedi satışı yoluyla "sıfır" faizli, geri ödemesi olmayan kaynak temini bir defalık değildir. Şirketin devamı süresince finansmana ihtiyaç duyduğu dönemlerde sermaye artırım kararı alarak borsadan yeni kaynak sağlayabilmesi mümkündür.
- Özkaynakla finansmanın yaygınlaşması ve şirketlerin halka arz teşvik edilmesi için Kamu otoriteleri tarafından önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar;

1- BİAŞ Pay Piyasasında ilk defa işlem görmek üzere ve sermayesinin en az %20'sini temsil eden payları halka arz edilen kurumların kurum kazançlarına uygulanacak kurumlar vergisi oranı, payların ilk defa halka arz edildiği hesap döneminden başlamak üzere beş hesap dönemi boyunca iki (2) puan indirimli olarak

uygulanacak olması,

2- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından yapılan düzenleme ile elektrik dağıtım ve görevli tedarik şirketlerinin 2021-2025 yıllarını kapsayan dördüncü uygulama döneminde herhangi bir tarife yılı sonu itibarıyla paylarının halka arz edilmesi ya da BİAŞ'da işlem görmesi üzerine genel kalite indikatörü olarak adlandırılan gösterge üzerinden teşvik sağlayacak olması. Buna göre ilgili dönemde halka arz edilecek elektrik dağıtım şirketleri için genel kalite indikatörünün yüzde 1 olarak uygulanmasına karar verildi. Bu durum şirketlerin kasasına daha çok nakit girmesine olanak sağlayacaktır.

3- Nakit sermaye artırımlarında halka açık şirketlere vergi matrahında sağlanan indirimdir.

Yukarıda yer alan açıklamalardan da anlaşılacağı gibi kamu otoriteleri de halka arzların artması için düzenlemeler yapmış ve yapmaya da devam etmekte ayrıca SPK ve BİAŞ da farklı düzenlemeler ve yoğun çalışmalarla bu süreçte halka arz için başvuran şirketlere destek olmaktadır. Şirketler açısından halka arzın planlaması sürecin doğru işlemesi için çok önemlidir. Şirketler öncelikle halka arzdan ne istediklerini netleştirmeli ve halka açılmanın bir seferlik bir işlem olmadığını sonrasında da kaynak yaratma için faydalanabileceklerini bilmelidirler. Halka arz öncesi yapılan çalışmaların ardından SPK ve BİAŞ'a eşanlı olarak başvuru yapılır. İnceleme süresi birkaç ayı bulmaktadır. SPK incelemesinin temeli, şirketin finansal, operasyonel ve hukuksal anlamda durumunun şeffaf bir şekilde ortaya konmasına dayanır. SPK şirketin durumunun gerçeği yansıttığına ikna olmasına göre inceleme süresini uzatabilmekte veya kısaltabilmektedir. Bu nedenle tecrübeli ve uzman bir kadroyla yola çıkılması halka arzın başarısının ön şartıdır. BİAŞ incelemesi ise daha ziyade, şirket paylarının pazarda yaratacağı işlem hacmine odaklıdır. Ancak, SPK ve BİAŞ koordineli çalışmakta, birindeki eksiklik diğerini de etkilemektedir. Halka arzda doğru zamanı yakalayabilmek için Şirket'in halka arza hazır olması halka arzdan sağlanacak gelirin maksimize edilmesi açısından çok önemlidir.

Bu nedenle, halka arz hazırlıklarının uzman kadronun öncülüğünde önceden başlatılması uygun bir stratejidir.

Halka arzda satışı gerçekleştirecek aracı kurumun ise tüm ön hazırlıklar bitip SPK ön izninden sonra seçilmesi önerilmektedir.

Halka Arz stratejisinin oluşturulması aşamasında yapılması gerekenler;

Halka arzdan sağlanacak fon tutarının belirlenmesi, fonun kullanım yerleri, halka arzın yapısı (sermaye artırımı, ortak satışı veya ikisi birlikte olacak şekilde planlama), halka arzın karlılığa etkisi, halka arzın zamanlaması şeklindedir. Halka arz öncesindeki çalışmalar esas olarak hukuki ve finansal çalışmalar olarak ikiye ayrılabilir;

Halka Açılma Öncesinde Hukuki Çalışmalar;

- Hukuki yapının incelenmesi,
- Halka arzda ortaya çıkabilecek muhtemel problemlerin irdelenmesi,
- İsim hakkı,
- Lisans sözleşmeleri,
- Müşteri sözleşmeleri,
- Pay devrine ilişkin kısıtlar, v.b.
- Yönetim kontrolü açısından Şirket esas sözleşmesinin incelenerek gerekiyorsa imtiyazların oluşturulması

şeklindedir.

Halka Açılması Öncesinde Finansal Çalışmalar;

Şirketin mali yapısının net bir şekilde ortaya konabilmesi, Şirket'in geçmiş dönemlere ilişkin finansal tablolarının analiz edilmesi, grup içi ilişkilerin incelenmesi ve sermaye ve iştirak bağlantılarının gözden geçirilmesi şeklindedir.

Bu hazırlıkları takiben;

- SPK, BİAŞ ve Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) Dosyalarının Hazırlanması,
- Yetkili organ kararlarının alınması, muhtelif beyan ve benzeri belgelerin hazırlanması,
- Halka arz dökümanlarının (izahname, sirküler gibi) hazırlanması,
- Halka arzda yapılacak reklam ve duyuru metinlerinin hazırlanması,
- Esas sözleşmenin mevzuata uyumu için çalışmaların tamamlanarak SPK ön izninin alınması gerekmektedir.

Böylece halka arz sürecinin Birinci Aşaması tamamlanmış olacaktır.

SPK Ön İznini takiben ikinci aşamaya geçilmektedir. Bu aşamada en önemli konu Aracı Kurum seçimi ve Aracı Kurumla Şirket çalışmalarının koordinasyonudur.

Aracı Kurum Seçimi ve Çalışmaların Koordinasyonu;

Şirketi tanıtıcı bir “Şirket Profili”nin belirli aracı kurumlara sunulmak üzere hazırlanması

Sektörde faaliyet gösteren aracı kurumlar arasından, belirlenen halka arz stratejine uygun olarak,

Yerli/yabancı kurumsal/bireysel satış kabiliyeti açısından en uygun olan optimum Şirket değerini ve minimum satış maliyetini sağlayacak,

Şirketin halka arzını belirlenen zamanda gerçekleştirebilecek,

Aracı Kurumun seçilmesi önemlidir.

Hisselerin Satış Fiyatının Belirlenmesi (Şirket Değerlemesi)

Şirketin geçmiş yıllardaki performansı ve geleceğe ilişkin stratejileri doğrultusunda, makro ekonomik konjonktür ve şirketin faaliyet gösterdiği sektörde beklenen gelişmeler çerçevesinde, gelecek yıllara ilişkin mali projeksiyonların yapılması

Farklı senaryolar altında, indirgenmiş nakit akımları, piyasa çarpanları ve farklı yöntemler ile şirketin değerlendirilmesi,

Halka arz “Fiyat Aralığı”nın tespit edilmesi,

SPK, BİAŞ ve MKK Başvuruları,

SPK, İMKB ve MKK’ca ilave bilgi ve belgelerin sağlanmasında ve halka arz prosedürlerinin yürütülmesi (ilanlar, tesciller, vs.)

Aracı kurum nezdinde aşağıdaki hizmetlerin etkin bir şekilde gerçekleştirildiğinin kontrol edilmesi;

Araştırma raporunun hazırlanması,

Roadshow (yurt içi ve yurt dışı), (içinde bulunduğumuz dönemde online tanıtım toplantıları)

Talep toplama,

Halka arz aşamasının takibi,

Aracı kuruluşlarca yapılacak halka satışın takibi ve satış sonuçlarının alınarak BİAŞ’a bildirilmesi.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı gibi halka arz süreci şirket, hukuk ve finans danışmanı ve aracı kurumun birlikte ve koordineli çalışması gereken bir süreçtir ve bu sürecin bütünüyle doğru yönetilmesi için bu çalışmaları koordine edecek bir danışmanın varlığı çok önemlidir.

Sermaye piyasası mevzuatı kaynaklı yaratılmak isteyen her ölçekteki şirketi

kavrayan bir mevzuattır. Sermaye Piyasası Kanunu'ndaki düzenlemelerin yanı sıra Borsa İstanbul da her ölçekteki şirketin kote olup işlem görebileceği pazarları ve işlem koşullarını detaylı belirlemiş yeni düzenlemelerle farklı yapıdaki şirketler mesela holdingler için de kolaylaştırıcı düzenlemeler geliştirmiştir. Şirketlerin halka arz kararı ile ilgili olarak BİAŞ tarafından yapılan aşağıda detaylı yer alan düzenleme, halka arz kararının alınması sırasında dikkat edilmesi gereken önemli bir düzenlemedir.

Borsa'da işlem görmek isteyen şirketlerin aşağıdaki pazar koşullarından birinin şartlarının tamamını sağlaması gerekmektedir.

Yıldız Pazar; Halka arz edilen payların piyasa değeri asgari 300.000.000 TL, bu payların nominal değerinin sermayeye asgari oranı %15, bağımsız denetimden geçmiş yıllık finansal tablolarında son 2 yıl dönem karı olması, bağımsız denetimden geçmiş en son finansal tablolardaki özsermaye/sermaye oranının 1'den büyük olması.

Ana Pazar; Halka arz edilen payların piyasa değeri asgari 75.000.000 TL, bu payların nominal değerinin sermayeye asgari oranının %20 olması, bağımsız denetimden geçmiş yıllık finansal tablolarında son 2 yıl dönem karı olması, bağımsız denetimden geçmiş en son finansal tablolardaki özsermaye/sermaye oranının 1'den büyük olması

Alt Pazar; Halka arz edilen payların piyasa değeri asgari 40.000.000 TL, bu payların nominal değerinin sermayeye asgari oranı %25 olması, bağımsız denetimden geçmiş yıllık finansal tablolarında son 2 yıl dönem karı olması, bağımsız denetimden geçmiş en son finansal tablolardaki özsermaye/sermaye oranının 1,25'den büyük olması

2 yıldan fazla faaliyet süresi olan en az bir ortaklığa minimum %51 oranında iştirak etmek suretiyle finansal holding hariç olmak üzere, holding şirketi olarak kurulan yeni bir ortaklığın başvurması halinde dönem karı olması şartı, söz konusu holdingin kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosunda yer alan net satış tutarı içinde en fazla paya sahip iştiraki tarafından sağlanması gerekmektedir.

Ayrıca konsolide finansal tablo hazırlayan ortaklıklarda özsermaye/sermaye oranı olarak toplam özsermaye ve ana ortaklığa ait özsermaye ayrı ayrı dikkate alınmaktadır.

İşlem görülecek pazarlar ile ilgili düzenlemeler ana hatlarıyla bu şekilde olmakla beraber kotasyon başvurusu için gerekli olan diğer bilgi ve belgeler BİAŞ Kotasyon Yönergesi'nde detaylı olarak yer almaktadır.

Halka arz süreci, şirketlerin faaliyetleri gereği ayrı bir kamu kurumuna tabiiyetleri yoksa (EPDK, Rekabet Kurumu vb gibi) SPK ve BİAŞ'ın düzenlemeleri çerçevesinde ilgili kurumların onaylarını gerektirir ve alınacak ön izini takiben şirketler tarafından oluşturulmuş strateji çerçevesinde SPK ve BİAŞ 'a başvurulur.

Halka açık şirketler sermaye piyasalarının en önemli unsurudur.

Dolayısıyla halka açılmak isteyen şirketlerin kendi büyüklükleri ve yapılarına göre doğru danışman ve aracı kurumları seçerek, kurumsal yönetim ilkelerini içselleştirerek ve borsada kalıcı olmayı hedefleyerek bu sürece başlaması halka arzda başarılı olmalarının anahtarıdır.

Başarılı bir halka arz kurumsallaşmanın, finansal başarının ve sürdürülebilirliğin de kanıtı olarak algılanacaktır.

Vergi İncelemelerinde Şirket Ortaklarının ve Grup Şirketlerinin Döviz Cinsinden

Borçlanmalarına Getirilen Eleştiri

Fatih GÜVEN
Direktör
Vergi Hizmetleri

fatih.guven@tr.gt.com

Giriş

Bu sayımızda siz değerli okuyucularımıza son zamanlarda karşımıza çıkan bir vergi incelemesi eleştiri konusu hakkında bir bilgilendirme yapmak istiyorum. Hatırlayacağınız üzere bazı istisnalar hariç olmak üzere Türkiye’de yerleşik kişiler arasında yapılan sözleşmelerin ve sözleşmelere bağlı edimlerin döviz veya dövize endeksli olarak belirlenmesi yasaklanmış ve belirli bir tarihe kadar yine bazı istisnalar hariç mevcut sözleşmelerin Türk Lirası cinsinden edim üzerinde anlaşılması zorunlu kılınmıştı.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar Mevzuat Açıklamaları

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 85 No.lu 13.09.2018 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı ile eklenen madde aşağıdaki gibidir:

“g) Türkiye’de yerleşik kişilerin, bakanlıkça belirlenen haller dışında, kendi aralarındaki menkul ve gayrimenkul alım satım, taşıt ve finansal kiralama dâhil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz.”

Süreçle ilgili açıklamalarda bulunmak, uygulamalara yön verilmek üzere çıkartılan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’in “Döviz Cinsinden ve Dövize Endeksli Sözleşmeler” madde başlıklı 8’inci maddesinin konumuzla ilintili bölümü aşağıdaki gibidir:

“(7) Türkiye’de yerleşik kişiler kendi aralarında akdedecekleri; aşağıda belirtilenler dışında kalan danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmelerinde, sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize

endeksli olarak kararlaştırılmazlar.

a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri,

b) İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,

c) Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtdışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,

ç) Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; Türkiye’de başlayıp yurtdışında sonlanan, yurtdışında başlayıp Türkiye’de sonlanan veya yurt dışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri.

d) Türkiye’de yerleşik kişilerin Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli konaklama tesislerinde akdedeceği konaklama hizmet sözleşmeleri.”

Şöz konusu Düzenlemenin Konumuz Özelinde Değerlendirilmesi

85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında düzenlenen bu müessese ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan yürürlük tarihi 06.10.2018 tarihi olan Tebliğ ile belirlenen haller dışındaki bütün hizmet sözleşmelerinin edimlerinin 13.10.2018 tarihinden itibaren TL cinsinden olması zorunluluğu getirilmiştir.

Şirketlerin ortaklarından borç alması / ortaklarına borç vermesi, özünde bir borç ilişkisine dayanmaktadır. Türk Borçlar Kanunu’nuzun 386’ncı ve devam eden Tüketim ödücünü, ödünç verenin, bir miktar parayı ya da tüketilebilen bir şeyi ödünç alana devretmeyi, ödünç alanın da aynı

nitelik ve miktarda şeyi geri vermeyi üstlenmesini içermektedir. Günümüzde şirketlerimizde tüketim ödücünün karşılaıldığı alanlardan biri de şirketlerin finansman ihtiyaçlarının karşılaıldığı grup içi borçlanmalardır. Şirketler bu borçlanma işlemlerini belli bir sözleşmeye / protokole göre yapabildikleri gibi tamamen şifahi bir biçimde yapılan bir mutabakat ile de yapabilmektedirler.

Bildiğimiz üzere vergi inceleme elemanları, yukarıda sayılan metotlar ile şirketten ilişkili kişilere borç alınmasını / verilmesini ve dahi grup şirketleri arası yapılan borçlanmaları bir tür finansman hizmeti olarak kabul etmektedir. Vergi inceleme elemanlarının bu bakış açısının temelinde Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13'üncü maddesinde hükme bağlanan transfer fiyatlandırması yolu ile örtülü kazanç dağıtımı müessesesi hükümleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 4'üncü maddesinde hizmet tanımı çok geniş olarak ele alınmıştır. Madde hükmüne göre hizmet; teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemlerdir. Görüleceği üzere, KDV Kanunu'nda yer alan bakış açısıyla mal teslimi diyebileceğimiz işlemlerin dışındaki her işlem istisnasız hizmetin kapsamına girmektedir. Bu sebeptir ki, vergi inceleme elemanları ilişkili kişilere sağlanan emsallere aykırı olup hazine zararına yol açan işlemleri önce transfer fiyatlandırması mekanizması içerisinde ilişkili kişiye örtülü kazanç dağıtımı kapsamında ele almakta akabinde durum niteliğine uygun olarak Kurumlar Vergisi, KDV ve Gelir Vergisi Stopajı eleştirilerinde bulunmaktadır. Şirket Ortaklarının ve Grup Şirketlerinin bu borçlanmaları daha önce değindiğimiz üzere finansman temini hizmeti olarak dikkate alınmakta, bu alacak borç ilişkisine bağlı olarak faiz gibi fer'i

alacaklar ve kur farkları da aynı kapsamda değerlendirilmektedir. Buradan yola çıkılarak finansman temin hizmetlerinde oluşan faiz gelirleri/giderleri de hizmet ifasının matrahı kabul edilerek Katma Değer Vergisi'ne tabi tutulmaktadır.

Bu noktada çok kabaca örtülü sermaye müessesesine de değinmek istiyorum. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12'nci maddesi hükmü ile uygulama alanı bulan bu vergi güvenlik müessesesi, kabaca şirketin ticari hayatı içerisinde TTK'ya göre şirket alacaklılarının korunması amacıyla düzenlenmiştir. Burada ortakların şirket dönem başı öz kaynaklarının 3 katını aşacak şekilde şirkete borç vermelerinin ve bu borca kur farkı ve faiz işletilmesinin önüne geçme amacıyla bu faiz giderlerinin kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerektiğini öne süren bir düzenlemedir. Kabaca kanun koyucu borç verme sermaye koy demektedir. Nitekim TTK 376'ncı madde de sermayenin yetersiz kalmasına ilişkin borca batıklık hükümlerini içeren bazı yaptırımlara da yer verilmiştir.

Vergi incelemelerinde şirket ortaklarının ve grup şirketlerinin döviz cinsinden borçlanmalarına getirilen eleştiri konusuna gelecek olursak, aslında yukarıda saydığımız gerekçeli durumlarla bu eleştirinin gelme durumu kendisini düzenleme çıkartıldığı anda bile hissettiriyordu ve bu konu özelinde mükelleflerimize konu hakkındaki çekincelerimizi ifade etmiştik. Şöyle ki, 85 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile getirilen döviz cinsinden ya da dövize endekli edim yasağı kapsamında sayılan istisnalar dışındaki her türlü hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri 13.10.2018 tarihinden itibaren

döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmayacaktır. Yani vergi inceleme elemanlarının bakış açısıyla eğer ilişkili kişilerle yapılmış finansman temin hizmeti niteliğinde olan döviz cinsinden veya dövize endeksli borçlanmanız var ise bu borçlanmanın edimlerini 13.10.2018 tarihine kadar Türk Lirası cinsine çevirmeniz gerekmektedir. Sizlere vergi idaresinin bu konudaki transfer fiyatlandırması müessesesi ve KDV boyutuyla bakış açısının da ortaklardan veya grup şirketlerinden borçlanma işlemlerini bir hizmet (finansman temini hizmeti) olarak gördüğünü ve bu kapsamda yazılan çok sayıda vergi inceleme raporu bulunduğunu ifade etmiştik. Eğer finansman temin hizmeti niteliğindeki borçlanmaların asli ve fer'i edimleri 13.10.2018 tarihine kadar Türk lirası bakiyelere çevrilmemiş ise vergi inceleme elemanları bunu re'sen takdir nedeni olarak görüp bu tarihten itibaren doğan özellikle kur farkı giderlerini reddetmekte Kurumlar Vergisi matrahını artırmaktadırlar. Bunun yanı sıra kur farkından doğan varsa KDV indirimlerinin de reddini (KDV Md. 30/d) talep etmektedirler. Tahmin edeceğimiz üzere dalgalı kur rejiminin hakkını veren! ülkemizde bu reddiyat mükelleflerin 13.10.2018 tarihinden itibaren değerlendirilerek kur geliri elde etmiş olan ortaklar carilerine bir darbe indirmektedir. Ortakların ve grup şirketlerinin mali tablolarını da darmadağın etmektedir. Ülkemizde ki idari yargı anlamında ortalama bir davanın kesinleşme süresinin 4-5 yıl olduğu göz önüne alındığında da durumun vahameti daha da ortaya çıkmaktadır. Yani buradaki finansman temini işlemlerine ilişkin faiz giderleri/gelirleri üzerinden hesaplanacak KDV'nin; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ uyarınca işlemlerin TL'ye dönülmemesi halinde, hesaplanacak faiz giderleri ve kur farkları Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca "Kanunen Kabul Edilmeyen Gider (KKEG)" olarak kabul edilip, KKEG'lere ilişkin KDV'lerin indiriminin reddi de talep edilmektedir. Bu arada döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenen sözleşmeler kapsamındaki Türk Lirası edim yükümlülüğü sözleşme kapsamındaki garanti, kefalet, cezai şart ve protokol gibi ek düzenlemeleri de kapsamaktadır. Bu konuda yukarıda değindiğimiz örtülü sermaye müessesesiyle birlikte cezalı işleme tabi tutulmasında da ayrı bir garabet yaşanmaktadır. Öyle ki vergi güvenlik müessesesi olarak getirilen düzenleme mükelleflerin dövizli işlem yasağına muhatap olmaları ile birlikte geriye dönük karın değişmesi sebebiyle dönem başı özkaynak belirlenmesi ve dahi kur farkı faiz giderlerinin reddiyatıyla birlikte ileriye dönük olarak örtülü sermaye durumu ortadan kalkabilmektedir. Böyle bir durumda düzeltme

hükümlerinin uygulanmasının da zaruri olduğu düşünülmektedir.

Vergi İncelemelerinde ayrıca kambiyo mevzuatına aykırılık durumunda ise bu konunun takibini yapmakla yetkilendirilen vergi müfettişleri, şirketleri eğer incelemenin kapsamına giriyorsa Türk Parasının Kıymetinin Korunması Hakkında Kanun ve 32 Sayılı Karar'a uyumları yönünden denetleyebilecekleri ve yürüttükleri vergi incelemesinde, düzenleyecekleri ayrı bir raporda Cumhuriyet Savcılığına bildirimde bulunabileceklerdir. Sözleşme edimleri kapsamındaki ödeme yükümlülükleri 13.10.2018 tarihine kadar TL olarak yeniden kararlaştırılmamış ise sözleşmenin iki tarafı da idari para cezasına maruz kalacaktır. Buna ilave olarak bu cezada içtima ve tekrerrür hal-leri de ayrıca karşılaşılabilecek hallerdendir. Bu bağlamda da taraflar Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. Maddesi hükmüne göre; 2021 yılı için yaklaşık doksan bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılacaktır. Bunun yanı sıra, uygulanacak idari para cezasına, suç tarihi ile tahsil tarihi arasında gecikme zammı da uygulanacaktır.

Sonuç

Yazımızın önceki bölümlerinde geniş bir biçimde değindiğimiz üzere ortaklardan ya da grup firmalarından yapılan döviz ya da dövize endeksli borçların TL'ye çevrilmemesi, "Türk Parasının Değerinin Korunması" hakkındaki 32 sayılı karar uyarınca, bu borca dövizli bakiye üzerinden faiz uygulanması ve döviz borçlarının değerlemeye tabi tutulması gerekirken kur farklarının gider yazılması halinde, vergi incelemesi ile bu durumun tespiti durumunda, faiz ve kur farkı giderlerinin ve buna bağlı KDV'lerin reddedilmesine ve buna bağlı olarak vergi ve ceza ile karşılaşılmasına neden olabilmektedir. Ayrıca bu konuda 2021 yılı için doksan bin TL'ye kadar idari para cezalarının da cari olduğunu hatırlatmak isteriz. Konu hakkında yargı aşamalarında özellikle faiz reddiyatı konusunda mükellef lehine sonuçlar alınabileceğini düşünmekteyim. Bildiğiniz üzere bugünlerde tebliğ taslağını incelediğimiz finansman gider kısıtlaması uygulaması bağlamında da bu konu önemini muhafaza ediyor olacaktır.

Matrah artırımını kulis bilgilerinin sızdığı ve bağlantılı mıdır bilinmez çok sayıda vergi incelemesinin yağmur gibi yağdığı bu günlerde mali danışmanlık ve destek noktasında her konuda olduğu gibi bu konu özelindeki olası izahat ya da inceleme durumlarınızda da yanınızda olduğumuzu bilmenizi isteriz.

Sağlıklı, huzurlu güzel günler diliyorum.

BİZİ SOSYAL MEDYADA TAKİP EDEBİLİRSİNİZ

/GrantThorntonTR

/GrantThorntonTR

/GrantThorntonTR

Grant Thornton Türkiye

Grant Thornton Türkiye

OFİSLERİMİZ

İstanbul

Reşit Paşa Mahallesi
Park Plaza, Eski Büyükdere
Caddesi, No:14 K:10
Maslak / Sarıyer
T : 0 212 373 00 00
F : 0 212 291 77 97

Ankara

Ufuk Üniversitesi Cad.
Farılya Business Center
No:8 Kat:11 D: 53-54 06700
Çukurambar, Ankara
T : 0 312 219 16 50
F : 0 312 219 16 60

Bursa (Buttim)

Y. Yalova Yolu
Buttim Plaza,
K: 5 No: 1607
Bursa
T : 0 224 211 33 01
F : 0 224 211 35 76

Bursa (Nilüfer)

23 Nisan Mahallesi
Ata Bulvarı, Meriç
Plaza Sitesi No:15/10
Nilüfer/Bursa
T : 0 224 249 53 70
F : 0 224 249 53 76

Grant Thornton

www.grantthornton.com.tr

© Grant Thornton Türkiye. Tüm hakları saklıdır.

Bu yayında geçen "Grant Thornton", Grant Thornton üye firmalarının bağlı bulunduğu ve çatısı altında denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri verdikleri markaya işaret etmektedir. Grant Thornton Türkiye, Grant Thornton International Ltd (GTIL) üye kuruluşudur. GTIL ve üye firmalar dünya çapında bir ortaklık değildir. GTIL ve üye firmalar, kendi başlarına, bağımsız yasal kuruluşlardır. Hizmetler, üye firmalar tarafından sağlanır. GTIL herhangi bir müşteriye hizmet sunmaz. GTIL ve üye firmalar birbirlerinden sorumlu değildir.